

פרשת כי תצא

דרכי התשובה

"שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם, ואלו הן: תורה ותשובה וגן עדן וגיהנם וכסא הכבוד ובית המקדש ושמו של משיח" (פסחים).

איך מגיעים לתשובה ולתיקון המעשים, והרי האדם אינו מלאך, ועלול לטעות?

בגמרא במסכת תענית מובא: "אמר רב אדא בר אהבה: אדם שיש בו עבירה ומתודה ואינו חוזר בו, למה הוא דומה? - לאדם שתופס שרץ בידו, שאפילו טובל בכל מימות שבעולם לא עלתה לו טבילה. זרקו מידו - כיון שטבל בארבעים סאה - מיד עלתה לו טבילה, שנאמר: 'ומודה ועוזב ירוחם', ואומר: 'נשא לבבנו אל כפים אל א-ל בשמים'.

תשובה היא אחת מתרי"ג המצוות שבתורה, שנאמר "והשבות אל לבבך ... ושבת עד ה' אלוקיך". התשובה היא מגוונת, לפי האדם, לפי מעשיו ולפי התנאים המיוחדים באשר הוא אדם, אולם ברור שיהיו בתשובה שני דברים כדברי הרמב"ם בהלכות תשובה: מודה על העבר ומקבל עליו לתקן מעשיו לבאות.

היות וקשה לנו לעשות תשובה בהיקפה המלאה, עלינו לכל הפחות להשתדל לתקן את ראשי התיבות של "תשובה" כדברי רבי זושא מאניפולי זצ"ל: תמים תהיה עם ה' אלוקיך. שויתי ה' לנגדי תמיד. ואהבת לרעך כמוך. בכל דרכיך דעהו. היכון לקראת אלוקיך ישראל.

תמים תהיה - בתמימות ובצניעות נאמר הביטוי "עם אלוקיך" - "תמים תהיה עם ה' אלוקיך", ו"הצנע לכת עם ה' אלוקיך". אפשר להיתמם כלפי חוץ בו בזמן שלמעשה יהיה ההיפך מתמים, וכן בצניעות, לכן נאמר בשניהם עם אלוקיך - דבר המסור ללב - הדברים מסורים לאלוקים בלבד.

שויתי ה' - הרמב"ם במורה נבוכים כותב: "שויתי ה' לנגדי תמיד הוא כלל גדול בתורה ובמעלת הצדיקים אשר הולכים לפני האלוקים, כי אין ישיבת האדם ובתנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו כישיבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול, ולא דבורו והרחבת פיו כרצונו והוא עם אנשי ביתו וקרוביו, כדבורו במושב המלך, כל שכן כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול הקדוש ברוך הוא אשר מלא כל הארץ כבודו עומד עליו ורואה במעשיו, כמו שנאמר 'אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאום ה'', מיד יגיע אליו היראה וההכנעה מפחד השם יתברך ובושתו ממנו תמיד".

דוד המלך אומר: "שויתי ה' לנגדי תמיד" - שמתתי את ה' לנגדי תמיד, "כי מימיני" - שהבורא בעצמו עומד מימיני לשמרני, ובוודאי לא אמוט, ולכן בעבור ששמתתי לנגדי תמיד, שמח לבי והוא השכל, ויגל כבודי הוא הנשמה, אף בשרי בעודני חי ישכון לבטח, שתצילני מכל צער ונזק (רד"ק). פעמיים מוזכר בשולחן ערוך ברמ"א הביטוי "תמיד" - פעם ראשונה בהתחלה - "שויתי ה' לנגדי תמיד", ופעם בסוף - "וטוב לב משתה תמיד". האדם צריך לבנות את ביתו בסדר כזה שכל עסקיו ועניניו הגורמים לטוב לב משתה תמיד, ינקו את יניקתם משויתי ה', ואם התמיד הראשון הוא יציב, יכול הוא להיות בטוח שגם התמיד השני יהיה יציב לאורך ימים.

ואהבת לרעך כמוך - יש צורך לשמור על התאמה בין מצוות "ואהבת" המופיעות שלוש פעמים בתורה, ובמיוחד בין "ואהבת את ה' אלוקיך" לבין "ואהבת לרעך כמוך". בשם הבעש"ט מוסרים שהסביר את הפסוק ואהבת לרעך כמוך - כמו שהוא אוהב עצמו ואינו נותן למי שהוא לקטרג על עצמו, הגם שיודע בעצמו שהוא לא בסדר הן כלפי שמים והן כלפי בריות, כך צריך לאהוב את חברו ולא להרשות שיקטרגו עליו בשום פנים ואופן.

פרשת כי תצא

בכל דרכיך דעהו - על הפסוק במשלי: "בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך", מפרש המצודת דוד: בכל ענין דע את ה', רצה לומר תן דעתך לחשוב לעשות מעשיך למען יבוא בדבר תועלת לקיים דבר ה' ואז הוא יוליכך באורח מישור ותצליח בה.

הכון לקראת אלוקיך ישראל - הכנה למצוה חשובה כמצוה, וכנאמר בפרקי אבות: העולם הזה דומה לפרוזדור בפני העולם הבא, התקן עצמך בפרוזדור כדי שתכנס לטרקלין, וממילא יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה, מכל חיי העולם הבא, היות ובעולם הזה אפשר להתכונן, ומי שטרח בערב שבת - יאכל בשבת.

כן מוצאים אנו כהכנה לתפילת שמונה עשרה מתחילים: "ה', שפתי תפתח", כל זה מראה

שהיהודי יודע את גודל החשיבות של ההכנה.

עלינו לתקן את דרכינו בשטחים אלה תיקון גמור, ויתקיים בנו דברי הנביא בהושע: "אהיה כטל לישראל ופרח כשושנה ויך שרשיו כלבנון".

מקור: הרב יוסף זילברפרב שליט"א